

KORONAVÍRUS A EPILEPSIA

- **Majú pacienti s epilepsiou vyššie riziko ochorieť na infekciu koronavírusom (COVID-19)?**

Nie, epilepsia sama osebe nezvyšuje riziko nákazy koronavírusom. Epilepsia takisto nezhoršuje priebeh ochorenia COVID-19.

- **Aké faktory zvyšujú riziko COVID-19 u pacienta s epilepsiou?**

Niektorí pacienti, bez ohľadu na kompenzáciu záchvatov, môžu mať majú vyššie riziko pri COVID-19:

- Ak užívajú lieky ovplyvňujúce imunitný systém (ACTH, kortikoidy, everolimus, iné imunoterapie). Antiepileptiká neovplyvňujú imunitný systém.
- Ak majú ochorenie, ktoré sa prejavuje nielen epilepsiou, ale aj poruchou imunitného systému. Takíto pacienti môžu mať horší priebeh infekčných ochorení všeobecne, nielen COVID-19.
- Ak majú ďalšie ochorenie alebo príznaky, ktoré sa spájajú s horším priebehom COVID-19, napr. časté ochorenia dýchacích ciest (ležiaci pacienti, pacienti s poruchou prehĺtania a následnými aspiračnými zápalmi pľúc), cukrovka, srdcovocievne ochorenia, atď.

- **Zhoršujú antiepileptiká riziko infekcie koronavírusom?**

Nie, antiepileptiká (okrem ACTH, kortikoidov, everolimu, a iných imunoterapií – vid' vyššie) neovplyvňujú riziko nákazy koronavírusom ani priebeh ochorenia COVID-19.

- **Sú epileptické záchvaty príznakom ochorenia COVID-19?**

Epileptické záchvaty nie sú príznakom ochorenia COVID-19. V terminálnych štádiách rôznych respiračných infekčných ochorení (vrátane COVID-19) môžu byť iné orgány mimo dýchacieho systému postihnuté, vrátane mozgu. Za takýchto okolností sa môžu vyskytovať kŕče aj u pacienta, ktorý nemal epilepsiu v minulosti.

Pacienti s epilepsiou všeobecne môžu mať viac záchvatov pri rôznych infekčných chorobách, vrátane COVID-19.

- **Môžu sa epileptické záchvaty zhoršiť pri COVID-19?**

Ak epileptik má infekčnú chorobu sprevádzanú horúčkou, môže dôjsť k zhoršeniu epileptických záchvatov. Toto platí aj pre COVID-19. Na základe doterajších informácií z krajín postihnutých epidémiou COVID-19 sa zdá, že zhoršenie záchvatov pri tomto ochorení nie je výrazné.

- **Dá sa znížiť riziko zhoršenia epileptických záchvatov pri COVID-19?**

Medzi všeobecné odporúčania patria:

- Pravidelné užívanie liekov.
- Dodržiavať pitný režim.
- Dostatok spánku.
- Znížiť horúčku fyzikálnymi metódami (zábalmi, apod.) alebo liekmi proti horúčke.

- Dodržiavať terapeutické postupy ordinované lekárom, ktorý Vás ošetruje v súvislosti s COVID-19.
- Psychohygiena – stres a úzkosť môžu zhoršiť epileptické záchvaty.

Ak došlo k zhoršeniu epileptických záchvatov pri COVID-19, skontaktujte Vášho ošetrojúceho neurológa.

- **Ako zvládať stres?**

Časy, ktoré prežívame aktuálne sú veľkým stresovým faktorom pre každého z nás. Náš každodenný život sa zmenil, zlé správy z celého sveta majú vplyv na našu psychiku... Stresu sa nemožno úplne vyhnúť, preto je dôležité vedieť ho zvládať. Je dokázané, že chronický stres zhoršuje imunitu a človek je preto náchylnejší ochorieť. Zvážte preto rôzne spôsoby ako zvládať stres:

- Stanovte si pravidelné rutiny – kedy vstávať a ísť spať, kedy robiť domáce práce, kedy cvičiť, apod.
 - Jedzte v pravidelných časoch, najlepšie spolu s rodinou.
 - Do Vašej rutiny začleňte relaxačné aktivity – čítanie, počúvanie hudby, kreslenie, apod.
 - Starajte sa o Vašu záhradu, robte práce okolo domu. Samozrejme v bezpečnej vzdialenosti od iných ľudí.
 - Ak Vám spôsobujú negatívne správy problémy so spánkom, vyhýbajte sa sledovaniu správ vo večerných hodinách.
 - Skúste uvoľňovacie techniky – meditáciu, dychové cvičenia, jogu, apod.
 - Udržiavajte kontakt s inými ľuďmi – píšete a volajte Vaším blízkym a kamarátom.
- **Čo robiť, ak došlo k zmene stavu po záchvatovej stránke (bez ohľadu, či pacient má alebo nemá COVID-19)?**

Zvážte každú návštevu lekára alebo zdravotníckeho zariadenia. Ak došlo k zmene stavu (napr. záchvaty sú častejšie alebo zmenili svoj charakter), najprv skontaktujte Vášho ošetrojúceho neurológa. Ten na základe stavu zváži ďalšie kroky (napr. ak bude potrebné a v rámci možností, môže sa meniť antiepileptická liečba „na diaľku“).

V prípade akútneho stavu (napr. pri závažnom úraze hlavy pri záchvate, alebo pri dlhšie trvajúcim epileptickom záchvate, ktorý neodpovedá na akútnu liečbu diazepamom, Buccolamom, apod.), skontaktujte linku 112.

- **Zvyšuje COVID-19 riziko náhle neočakávanej smrti pri epilepsii – tzv. SUDEP?**

Nie, COVID-19 nezvyšuje riziko SUDEP (Sudden Unexpected Death in Epilepsy, t.j. náhla neočakávaná smrť pri epilepsii).

Zdroj: <https://www.epilepsy.com/article/2020/3/concerns-about-covid-19-coronavirus-and-epilepsy>

Preložil: MUDr. Gonzalo RAMOS RIVERA, Klinika detskej neurológie NÚDCH a LFUK v Bratislave